

Rehuvalvonta

Tuontirehujen viranomaisnäytteiden tutkiminen laboratoriossa salmonellan varalta

TUONTIREHUJEN VIRANOMAISNÄYTTEIDEN TUTKIMINEN LABORATORIOSSA SALMONELLAN VARALTA

1 Yleistä

Rehujen maahantuonnin yhteydessä (tuonti muualta kuin EU:sta, Norjasta, Islannista tai Liechtensteinista) erityisen riskialttiit kasviperäiset rehut tutkitaan aina virallisena valvontana (MMMä 548/2012 13 §). Virallisena valvontana tutkitaan myös kaikki Eviran hyväksymällä tavalla käsitellyt rehuerät, joista on ennen käsittelyä todettu salmonella riippumatta siitä, onko kyseessä maahantuonti vai EU-tuonti. Myös muita sisämarkkinoilta tuotavia eriä voidaan pistokoeluateisesti tutkia virallisena valvontana, mutta pääsääntöisesti kyseisten rehuerien salmonellavalvonta on toimijan omaa laadunvarmistusta (myös niissä tapauksissa kun erään on lähtömaassa lisätty happoa).

Maahantuonnissa toimija on velvollinen tekemään erityisen riskialttiista rehuista ennakoilmoituksen Eviran rehuvalvontaan viimeistään 24 tuntia ennen erän saapumista Suomeen virkasähköpostilaatikkoon [rehutuonti\(at\)evira.fi](mailto:rehutuonti(at)evira.fi) (MMMä 548/2012 9 §). Evira ohjaa ennakoilmoituksen saatuaan rehualan toimijaa ja Eviran valtuuttamaa tarkastajaa viranomaisnäytteenoton toteuttamiseksi. Evira voi tarvittaessa sopia rehualan toimijan kanssa korvaavista menettelyistä esim. laivalistausten käyttö saapumis- / ennakoilmoituksina tai rehualan toimijan suorat yhteydenotot Eviran valtuuttamiin tarkastajiin.

Rehualan toimija lähettää erityisen riskialttiiden rehujen viranomaisnäytteet tutkittavaksi salmonellan osalta lähtökohtaisesti Eviran elintarvike- ja rehumikrobiologian laboratorioon. Rehualan toimijan ja laboratorion tulee keskenään sopia tarvittavista viranomaisnäytteisiin ja salmonella-analyysiin liittyvistä käytännön järjestelyistä kuten analyysien aikataulusta. Poikkeustilanteissa Eviran laboratorio pyytää toimijaa ohjaamaan näytteitä myös muihin hyväksytyihin laboratorioihin analysoitavaksi alihankintana.

Rehun tuoja vastaa näytteiden toimittamisesta analysoivaan laboratorioon ja/tai sopii Eviran valtuuttaman tarkastajan kanssa tuontieräkohtaisesti rehujen viranomaisnäytteiden lähettämisestä. Rehun tuoja vastaa myös vaadittavien tuontierää koskevien tietojen kirjauttamisesta näytteenottopöytäkirjaan sekä informoi tarkastajaa näytteenottotiheydestä.

Toimija ottaa näytteiden analysoimiseksi aina yhteyttä Eviran Helsingin laboratorioon. Rehualan toimijan tulee sopia hyvissä ajoin etukäteen erikoistutkija Satu Hakolan (+358 40 524 1974) tai erikoistutkija Maria Nummelan (+358 40 489 3456) kanssa näytteiden analyysiaikataulusta. Tätä varten laboratoriollla on käytössä myös virkapostilaatikko: [rehusalmonella.laboratorio\(at\)evira.fi](mailto:rehusalmonella.laboratorio(at)evira.fi)

Rehuvalvonta

Tuontirehujen viranomaisnäytteiden tutkiminen laboratorioissa salmonellan varalta

2 Menettelyt, kun tuontierästä on todettu salmonellaa

Jos virallisen valvonnan tai toimijan oman laadunvarmistuksen perusteella tuontierästä on varmennettu salmonella, on rehualan toimijalla mahdollista hakea kirjallisesti Eviralta lupaa saastuneen rehuerän käsittelylle elävien salmonellabakteerien tuhoamiseksi. Käsittelyn jälkeen erästä tulee ottaa viranomaisnäytteet luvassa määrätyllä näytteenottotiheydellä. Rehualan toimijan tulee informoida Eviran valtuuttamaa tarkastajaa hyvissä ajoin etukäteen luvassa määritellystä näytteenottotiheydestä ja käsiteltyjen näytteiden lähetysosoitteesta.

Rehualan toimijan tulee huolehtia, että tarkastajalla on edellytykset, työturvallisuusnäkökohdat huomioiden, ottaa luvassa määrätyt viranomaisnäytteet käsittelyn jälkeen.

Tarkastajan laatimassa näytteenottopöytäkirjassa tulee ilmetä alkuperäisen tuontierän tunnistetiedot sekä lisäksi varoitusteksti, että ko. näytteet ovat peräisin käsitellystä erästä esim. merkinnällä ”kemiallisesti käsitelty erä”.

Käsittelyn jälkeen tuontierä voidaan hyväksyä markkinoille saatettavaksi / maahantuotavaksi vain kokonaisuudessaan, kun kaikki käsittelyn jälkeen erästä otetut viralliset näytteet on todettu vapaaksi salmonellabakteereista.

3 Tuontierää koskevat tiedot

Rehualan toimijan on ilmoitettava tuonnin yhteydessä Eviran valtuutetulle tarkastajalle näytteenottopöytäkirjan kirjaamista varten saapuvan rehun nimi, rehun valmistaja/myyjä, tuojan/maahantuojan nimi, tuontipaikka ja -aika Suomessa, tuontimaa (mistä tuodaan), tuontierän määrä sekä tuontitapa tarkentavine tietoineen. Lisäksi rehun jokaisesta tuontierästä on ilmoitettava rehun muuntogeenisyys eli onko tuotava rehu **tavanomaista (ei-GMO)** vai **muuntogeenistä (GMO)**.

Rehun tuoja vastaa kaikkien edellä mainittujen vaadittavien tuontierää koskevien tietojen oikeellisuudesta sekä tietojen kirjauttamisesta näytteenottopöytäkirjaan. Rehualan toimijan tulee voida tarvittaessa näyttää toimivaltaiselle viranomaiselle toteen esim. asiakirjoin ja analyysitodistuksin kustakin tuontierästä annettujen tietojen paikkansa pitävyys esim. muuntogeenisyys.

4 Näytteenottopöytäkirjan lähettäminen Eviraan

Näytteenottopöytäkirjan alkuperäinen (päällimmäinen) osa lähetetään näytteiden mukana Eviraan. Yksi kopio annetaan rehualan toimijalle ja yksi kopio jää tarkastajalle.

Mikäli Eviran laboratorio on ohjannut näytteet muualle, Eviran valtuuttaman tarkastaja (tai keskinäisestä sopimuksesta rehualan toimija) lähettää välittömästi tuontierän näytteenoton jälkeen postitse Eviran rehuvalvonnalle viranomaisvalvonnan näytteenottopöytäkirjan

Rehuvalvonta

Tuontirehujen viranomaisnäytteiden tutkiminen laboratoriossa salmonellan varalta

alkuperäisen osan (päällimmäisen osan) tuontierän vapauttamista ja tarkastajan palkkion maksua varten. Yksi kopio lähetetään näytteiden mukana laboratorioon. Yksi kopio annetaan rehualan toimijalle ja yksi kopio jää tarkastajalle. Tarkastaja merkitsee näytteenottopöytäkirjan ”lisätieto”-kohtaan sen laboratorion nimen ja tarvittaessa paikkakunnan, johon näytteet on lähetetty salmonella-analysejä varten.

Näytteenottopöytäkirjan ja näytteiden toimittamiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä sopiminen on sekä tarkastajan että rehualan toimijan vastuulla. **Eviran näytteenottopöytäkirjaa saa käyttää vain virallisessa valvonnassa!**

5 Rehujen viranomaisnäytteiden kirjaaminen laboratoriossa

Viranomaisnäytteiden saavuttua ja ennen analyysien aloittamista tuontierän osanäytteet järjestetään tarkastajan pusseihin kirjaaman juoksevan numeroinnin mukaiseen numerojärjestykseen pienimmästä suurimpaan. Tämän jälkeen näytekassit tarvittaessa rinnakkaisnumeroidaan **alkaen järjestysnumerosta 1 (= tuontierästä otettu 1. virallinen näyte), 2 (=tuontierästä otettu 2. virallinen näyte) jne.** tietokantaan kirjaamista ja analysointia sekä tulosten Eviraan lähettämistä varten.

Tämän järjestysnumeroinnin perusteella voidaan päätellä, mistä kohtaa esim. laivan purkua kukin näyte on otettu.

Huomioitavaa on, että näytteenottopöytäkirjassa kohta ”Numerot (juokseva numerointi)” on tarkoitettu tarkastajan palkkionmaksua varten, eikä se useimmiten ole sama kuin tuontierän osanäytteille kirjattava järjestysnumero, joka osoittaa näytteenottoajankohdan esim. laivan purussa.

Jos on epäselvyyttä, onko kyseessä Eviran virallisen valvonnan näyte / näytteet, tulee hyväksytyt laboratorion ottaa yhteyttä Eviran rehuvalvonnan yhteyshenkilöihin esim. lähettämällä kyselyn tai soittopyynnön virkasähköpostilaatikkoon [rehutuonti\(at\)evira.fi](mailto:rehutuonti(at)evira.fi).

6 Laboratorion analyysitodistuksen tunnistetiedot

Laboratorion tulee kirjata kukin tuontierä omana näytteenä / näytesarjana.

Laboratorion tulee kirjata näytteenottopöytäkirjasta analyysitodistukseen vähintään seuraavat tiedot:

- rehualan toimijan nimi ja yhteystiedot
- rehuaineen/rehun nimi
- tuontierän määrä (kg tai tn)
- tuontipäivämäärä(t)
- maahantulopaikka esim. satama Suomessa
- laivan nimi tai muu erätunnistetieto esim. kontin/vaunun numero, auton rekisterinumero
- viranomaisnäytteen ottaneen Eviran valtuutetun tarkastajan nimi

Rehuvalvonta

Tuontirehujen viranomaisnäytteiden tutkiminen laboratoriossa salmonellan varalta

Salmonella-analyysin tulos ilmoitetaan analyysitodistuksessa tuontierän **jokaisen** osanäytteen osalta alkaen järjestysnumerosta 1 (= tuontierästä otettu 1. virallinen näyte), 2 (=tuontierästä otettu 2. virallinen näyte) jne. (ks. kappale 7).

7 Tulosten ilmoittaminen, kun salmonellaa ei ole todettu tuontierästä, ja todistusten lähettäminen

Laboratorion tulee toimittaa Eviran rehuvalvontaan viipymättä tieto kunkin rehun tuontierän viranomaisvalvonnan tuloksista yhtenä kokonaisuutena.

Tieto tuontierän viranomaisvalvonnan salmonella-analyysien tuloksista annetaan sarjan jokaisen näytteen osalta erikseen tunnistetietoineen tarkoittaen yhteyttä tuontierän sarjanäytteiden näytteenottojärjestykseen alkaen järjestysnumerolla 1 (= tuontierästä otettu 1. virallinen näyte), 2 (=tuontierästä otettu 2. virallinen näyte) jne. (ks. kappale 7).

Tieto salmonella-analyysien tuloksista ilmoitetaan käyttäen sähköpostiosoitetta [rehutuonti\(at\)evira.fi](mailto:rehutuonti(at)evira.fi). Evira vapauttaa / kieltää rehujen tuontierät vastaanotettujen näytteenottopöytäkirjojen ja saatujen analyysitulosten perusteella.

Mikäli kyseessä ovat Eviran laboratorion muualle ohjaamat näytteet, alihankinnan suorittanut laboratorio toimittaa tulokset / lopullisen analyysitodistuksen rehuvalvonnan ([rehutuonti\(at\)evira.fi](mailto:rehutuonti(at)evira.fi)) lisäksi Eviran laboratorioon sähköpostiosoitteeseen [rehusalmonella.laboratorio\(at\)evira.fi](mailto:rehusalmonella.laboratorio(at)evira.fi). Laboratorio voi toimittaa tulokset / lopullisen analyysitodistuksen myös suoraan rehualan toimijalle.

8 Eristettyjen salmonellakantojen lähettäminen varmennettavaksi

Jos laboratorio on eristänyt rehujen viranomaisnäytteistä salmonellakannan (kantoja), tulee tästä tuontierän salmonellaepäilystä **välittömästi ilmoittaa Evira rehuvalvonnan virkasähköpostiosoitteeseen** [rehutuonti\(at\)evira.fi](mailto:rehutuonti(at)evira.fi). Epäilyn perusteella Evira asettaa heti tiedon saatuaan tuontierän määräaikaiseen kieltoon. Kielto asetetaan, jos yhdestäkin tuontierän näytteestä / osanäytteestä on eristetty salmonella (epäily).

Ilmoituksessaan laboratorio yksilöi tuontierän ja sen, mistä näytteestä / näytteistä kasvua on todettu. Eristetyt salmonellakannat lähetetään välittömästi **pikalähetyksenä** serotyyppitettäväksi Eviran Kuopion laboratorioon. Serotyyppityksen tulosten ilmoittamista varten lähettävän laboratorion tulee kirjata läheteeseen rehualan toimijan nimi ja yhteystiedot sekä rehuerän tunnistetiedot.

Sekaannusten välttämiseksi on lisäksi varmistettava, että tuontierän näytteiden numerointi vastaa alkuperäistä tuontierän purkauksen mukaista näytteenottojärjestyä (näytteet on numeroitu esim. laivan purkausjärjestyksen mukaisesti alkaen järjestysnumerosta 1., 2.,

Rehuvalvonta

Tuontirehujen viranomaisnäytteiden tutkiminen laboratoriossa salmonellan varalta

3., jne.) ja että jokainen serotyyppitykseen lähetettävä malja on merkitty vastaamaan tätä tuontierän purkauksen mukaista näytteenottojärjestystä (1., 2., 3.,...).

Tarkempia ohjeita serotyyppitettävien kantojen lähettämisestä ja yhteyshenkilöistä löytyy Eviran internetsivuilla:

https://www.evira.fi/globalassets/tietoa-evirasta/esittely/toiminta/vertailulaboratoritoiminta/ohjeet_vert_labr_toiminta/lab_009_liite1_4_lahetysosoitteet.pdf

https://www.evira.fi/globalassets/tietoa-evirasta/esittely/toiminta/vertailulaboratoritoiminta/ohjeet_vert_labr_toiminta/lab_009_3_ohje_laboratorioille.pdf

9 Serotyyppityksen tulosten ilmoittaminen

Eviran Kuopion tutkimusyksikkö toimittaa välittömästi tiedon saatuaan salmonellan serotyyppityksen tulokset Eviran rehuvalvonnan virkasähköpostilaatikkoon [rehutuonti\(at\)evira.fi](mailto:rehutuonti(at)evira.fi). Lähetettävistä tiedoista tulee olla nähtävissä tämän ohjeen kohdan 6 mukaiset tuontierän tunnistetiedot sekä yhteys näytteiden alkuperäiseen näytteenottojärjestyksen mukaiseen järjestysnumerointiin.

Tutkimustodistus serotyyppityksen tuloksista lähetetään rehualan toimijalle, lähettäneelle laboratoriolle sekä Eviran rehuvalvontaan.

10 Viranomaisnäytteiden säilyttäminen

Analyysien valmistuttua laboratorion tulee säilyttää viranomaisnäytteitä vähintään 2 kk:n ajan viileässä, valolta ja tuholaisilta suojatussa paikassa. Tämän jälkeen näytteet hävitetään laboratorion oman laatu järjestelmässä kuvatun käytännön mukaisesti.

11 Erityistä huomioitavaa

Rehualan toimijalla on kokonaisvastuu seurata tuontieränsä näytteiden kulkua mm. näytteiden lähettämistä ja saapumista laboratorioihin sekä analyysien etenemistä laboratorioissa. Eviran rehuvalvonta ei vastaa mahdollisista tuontierien vapauttamiseen / kieltoon liittyvistä viivytyksistä, jotka ovat aiheutuneet esimerkiksi siitä, että näytteet eivät ole saapuneet laboratorioon suunnitelmien mukaisesti tai että tarvittavia näytteenottopöytäkirjoja ja/tai analyysitodistuksia ei ole toimitettu ajallaan Eviran rehuvalvontaan.

Rehuvalvonta

Tuontirehujen viranomaisnäytteiden tutkiminen laboratoriossa salmonellan varalta

12 Viranomaisnäytteiden analyysien laskuttaminen

Elintarviketurvallisuusvirasto käsittelee ja arkistoi ostolaskunsa verkkolaskuina. Evira ei vastaanota sähköpostilla lähetettyjä laskuja. Näin ollen laskut lähetetään laboratorioista Eviraan verkkolaskuina.

Evira vastaanottaa verkkolaskujen mukana myös sähköisessä muodossa olevia laskuihin liittyviä liitteitä. Liitteiden suositeltava tiedostomuoto on pdf.

Lisätietoja laskutuksesta saa osoitteesta [talous\(at\)evira.fi](mailto:talous(at)evira.fi)

Eviran verkkolaskuosoite:

Verkkolaskuosoite/OVT-tunnus: 003720194885

Operaattori: OpusCapita Group Oy

Välittäjä-tunnus: 003710948874

Y-tunnus: 2019488-5

ALV-tunnus FI20194885

Laskun viitetieto:

4080234000 Rehujaosto

Mikäli toimittajalla ei ole mahdollisuutta lähettää verkkolaskuja, tulee laskutuksessa käyttää Valtiokonttorin tarjoamaa verkkolaskuportaalia (Basware Supplier Portal). Linkki palveluun ja lisätietoja osoitteesta <http://www.valtiokonttori.fi/verkkolaskutus>

Laboratorio perii Eviran rehuvalvonnalta viranomaisnäytteiden analyysikustannukset tuontieräkohtaisesti. Verkkolaskussa ja tarvittaessa sen liitteessä (esim. kopio Eviran viranomaisvalvonnan näytteenottopöytäkirjasta pdf-muodossa) tulee olla nähtävissä tämän ohjeen kohdan 6 mukaiset tuontierän tunnistetiedot.

Evira puolestaan perii rehulain mukaisista viranomaisvalvonnan suoritteista maksun rehualan toimijalta (RL 86/2008 49 §). Viranomaisvalvonnan suoritteista peritään maksu kulloisenkin voimassa olevan Eviran maksuasetuksen mukaisesti. Maksu sisältää näytteenoton, analyysin/analyysit ja valvontapäätöksen.

Huomioitavaa on, että laboratorio ei laskuta Evira rehuvalvontaa rehualan toimijan ja laboratorion keskenään sopimista erillisjärjestelyistä kuten esim. viikonlopputoista tai kiireellisistä. Erillisjärjestelyistä aiheutuneet kustannukset laboratorio laskuttaa suoraan rehualan toimijalta.

Laboratorio perii myös suoraan rehualan toimijalta rehualan toimijan omien laadunvarmistusnäytteiden, ns. omavalvontanäytteiden, analyysien kustannukset. Nämä eivät ole Eviran viranomaisvalvontaa.

Epäselvissä tapauksissa tulee olla etukäteen yhteydessä Eviran rehujaoston tuonin yhdyshenkilöihin.

Rehuvalvonta

Tuontirehujen viranomaisnäytteiden tutkiminen laboratoriossa salmonellan varalta

13 Eviran yhteystietoja

13.1 Tuontierien ja kemiallisesti käsiteltyjen rehunäytteiden tutkiminen

Näytteiden lähetysosoite (lähetetään pikalähetyksenä ovelle kuljetus)

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Rehunäytteitä
Mustialankatu 3
00790 HELSINKI

Yhteyshenkilöt laboratoriossa:

1) erikoistutkija **Satu Hakola** p. +358 40 524 1974
[satu.hakola\(at\)evira.fi](mailto:satu.hakola(at)evira.fi)

2) erikoistutkija **Maria Nummela** p. +358 40 489 3456
[maria.nummela\(at\)evira.fi](mailto:maria.nummela(at)evira.fi)

Virkasähköposti: [rehusalmonella.laboratorio\(at\)evira.fi](mailto:rehusalmonella.laboratorio(at)evira.fi)

13.2 Rehuista eristettyjen salmonellakantojen serotyypitys

Salmonellakantojen lähetysosoite (lähetetään pikalähetyksenä ovelle kuljetus):

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Kuopion tutkimusyksikkö
Neulaniementie 4
70210 KUOPIO

Yhteyshenkilöt serotyypitys:

1) erikoistutkija **Henry Kuronen** p. +358 44 720 1782
[henry.kuronen\(at\)evira.fi](mailto:henry.kuronen(at)evira.fi)

2) erikoistutkija, jaostopäällikkö **Tarja Pohjanvirta** p. +358 44 720 1493
[tarja.pohjanvirta\(at\)evira.fi](mailto:tarja.pohjanvirta(at)evira.fi)

Rehuvalvonta

Tuontirehujen viranomaisnäytteiden tutkiminen laboratoriossa salmonellan varalta

13.3 Alkuperäisen näytteenottopöytäkirjan postitusosoite Eviraan (mikäli ei näytteiden mukana Eviran laboratorioon):

Anna-Kaisa Airaksinen / Riitta Rannikko
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Rehuvalvonta
Mustialankatu 3
00790 HELSINKI

Tuonnin yhteyshenkilöt rehuvalvonnassa:

1) ylitarkastaja **Anna-Kaisa Airaksinen** p. +358 (0)40 827 9623
[rehutuonti\(at\)evira.fi](mailto:rehutuonti(at)evira.fi)

2) ylitarkastaja **Riitta Rannikko** p. +358 (0)40 846 1153
[rehutuonti\(at\)evira.fi](mailto:rehutuonti(at)evira.fi)

13.4 Analyysitulosten lähetysoitteet:

Analyysitulokset lähetetään virkasähköpostiosoitteisiin:
[rehutuonti\(at\)evira.fi](mailto:rehutuonti(at)evira.fi) sekä [rehusalmonella.laboratorio\(at\)evira.fi](mailto:rehusalmonella.laboratorio(at)evira.fi)

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin.

Tässä ohjeessa on sekä suoria lainauksia että tulkintoja lainsäädännön soveltamiseksi. Lainsäädäntökohdat on merkitty selkeästi. Ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa.